

Al HaMichya on a Fruit

I ate a fruit that requires the *beracha* *acharona* of *Al HaEtz* but, due to lack of concentration, I mistakenly recited *Al HaMichya*. Should I have subsequently recited *Al HaEtz*?

2. שולחן ערוך אורח חיים סי' רח סעי' יז

ברכת שלש אינה פוטרת מעין שלש, שאם אכל דייסא אין ברכת המזון פוטרתו; אבל ביין ברכת שלש פוטרתו, שאם בירך על היין ברכת המזון במקום על הגפן, יצא; והוא הדין אם בירך על התמרים ברכת המזון במקום על העין, יצא

3. ט"ז אורח חיים סי' רח ס"ק טז

... שאני שלוש ברכות שנזכר בהם "הזן", ועל כן הוא פטור משאר מידי דזיין ... דברכת הזן הוא העיקר, אם בא לפטור תמרי דזייני, מה שאין כן במעין שלש, דלא הוזכר שם מידי ממזון, היאך יפטור דבר אחר שמעלתו מצד הזיין, אף על פי שאומר על המחיה, מכל מקום שם מזונות לא נזכר

4. שו"ת הר צבי אורח חיים א סי' קה

עובדא הוה באחד שאכל מזונות ושתה יין באופן שהיה צריך לברך ברכה אחת על המחיה ועל הגפן, ושכח ובירך על המחיה ולא כלל על הגפן. והורה הגאון רב אליה ראה ... שצריך לברך שנית על היין. והעירו עליו מדברי העטרת זהב (סי' רח) שיוצאים בברכת על המחיה על היין. ואין זו השגה, שדברי העטרת זהב הם דוקא כמי ששתה יין בלבד ומעט ובירך על המחיה על היין ששתה, אז הוא יוצא בדיעבד, אבל בנידון דידן, שאכל גם מזונות ברכתו על המחיה היא רק על המזונות, כיון שלא היתה כוונתו לפטור בברכתו על המחיה את היין רק את המזונות, דאם היה זוכר את היין, היה מברך על המחיה ועל הגפן, לכן לא יצא ידי ברכת היין.

1. לבוש אורח חיים סי' רח סעי' יז

צריך אדם לברך על כל דבר ברכה המיוחדת לו לאותו דבר, ואין האחרת פוטרת אותה אף על פי שהיא חשובה ממנה, כגון במקום שאמרו לברך בורא נפשות רבות, אין ברכת מעין שלש פוטרת אותה אם אינה כלולה בלשונה כמו שאמרנו, וכל שכן דבורא נפשות רבות אינו פוטרת ברכה דמעין שלש שהרי אינה חשובה כמוה, וכן במקום שאמרו מעין שלש אפילו ברכת המזון עצמה שהיא חשובה ממנה ... אפילו הכי אינה פוטרת אותה ... ודקדקו חז"ל דדווקא לחם שיש בו כמה מעלות, משביע וסועד הלב ועליו יחיה האדם, משום הכי חייבה עליו התורה השלש ברכות, אבל כל שאר דברים אין חייבים עליו לברך מן התורה, אבל מכל מקום אסמכתא רבנן אקראי שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה ... לפיכך תקנו חז"ל על השבעה מינין שהם השוכין, שנשתבחה בהן ארץ ישראל, ברכה מעין שלש, דומיא דשלש דהם דאורייתא, דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון. אלא שבתוך השבעה מינין עצמן ראו שלש מדרגות. בחטה ושעורה כל זמן שלא נעשו פת אלא מעשה קדירה, כיון דזייני הם חשובים בזה יותר משאר החמשה מיני פירות של שבעת המינים, ותקנו לברך אחריהם ברכה בפני עצמה והיא על המחיה ועל הכלכלה וכו'. ואחר כך, בחמשה מיני פירות כיון שנשתבחה בהן ארץ ישראל תקנו להן ברכתן מיוחדת על העין ועל פרי העין שהיא כוללת כולן, אלא שעל היין, אף על פי שהוא מן הגפן שבחמשה מינין, מתוך חשיבותו קבעו לו ברכה בפני עצמו ... ואף על גב דדין ותמרים שהם בין החמשה מיני פירות אמרו ז"ל דהם זייני יותר מחמשת מיני דגן, מכל מקום הואיל והרוב אין אוכלין אותם לשם זיוני ... לא רצו לתקן עליהם על המחיה ... דכשם שאסור לקצר בשבחו של מקום לומר ברכה הגרוע על דבר החשוב ממנו, כן אסור להרבות בשבחו יתברך במקום שאינו צריך לו, כי אין זה מדרך המוסר, והיינו הוא דאסמכתא אקרא דברוך ה' יום יום תן לו מעין ברכתיו רצה לומר מעין ברכתיו ממש לא פחות ולא יותר ... וכן אם אכל פירות אפילו משבעת המינים, אין ברכת על המחיה פוטרת אותם דפירות לא זייני. מיהו כיון דגבי יין אמרו ז"ל [ברכות לה ע"ב] שהוא סועד, וכן גבי תמרים אמרו ז"ל [שם יב ע"א] שהן זנין, לפיכך אם אמר על היין או על התמרים על המחיה וכו' יצא, ולא עוד אלא אפילו אמר ברכת המזון על אלו השנים יצא